

Regioplatform Woningcorporaties Utrecht

Brennerbaan 106, UTRECHT
Postbus 24082, 3502 MB UTRECHT
Telefoon: 030 28 26 800
E-mailadres: RWU@portaal.nl

Gemeente Utrecht
T.a.v. de heer K. Diepeveen

Ons kenmerk : RWU/HvK/HvH/17R043
Onderwerp : Reactie Regioplatform Woningcorporaties Utrecht (RWU) op Nota
Datum : 16 november 2017

Geachte heer Diepeveen,

Onlangs heeft u in U16 verband de nota 'Regionale Koers Maatschappelijke Opvang en Beschermd Wonen' opgesteld. Deze Nota wordt nu in uw gemeenteraden besproken. Wij hebben begrepen dat u als U16 wethouders begin december overlegt over de reacties en het vervolg op de Nota. Wij maken als 21 corporaties, die samenwerken in RWU verband, graag van de gelegenheid gebruik een eerste reactie te geven op uw voorstellen. Deze brief sturen wij naar elke voor dit onderwerp verantwoordelijke wethouder in de U16.

De Nota komt er op neer dat u een nieuwe koers voorstelt voor de maatschappelijke opvang en beschermd wonen. Dit op basis van afspraken die de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) heeft gemaakt met het ministerie van VWS. Dat komt tot uiting in twee verschuivingen:

- Tot nu toe is met name de gemeente Utrecht verantwoordelijk voor de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen. Vanaf 2020 worden alle gemeenten in de regio verantwoordelijk voor de uitvoering van deze taak;
- Er vindt een verschuiving plaats van 'opvang in een instelling' naar 'zelfstandig wonen met ambulante begeleiding'.

Op zichzelf herkennen wij de trend naar meer zelfstandig wonen voor kwetsbare groepen. Tegelijkertijd merken wij dat de trend van extramuralisering – en dus nu ook voor de maatschappelijke opvang en beschermd wonen – een behoorlijke impact heeft op de sociale huursector en leefbaarheid in wijken en buurten waar wij bezit hebben. Op een aantal aspecten, die daarmee samenhangen, gaan wij nader in.

Extra woningen nodig

De Nota stelt dat in iedere gemeente extra woonruimte nodig is om personen zelfstandig met begeleiding (liefst kleinschalig) te laten wonen. Het valt aan te nemen dat deze groep vrijwel geheel een beroep zal doen op een sociale huurwoning. Wij zijn er als corporaties ook voor om deze mensen passende en betaalbare woningen te bieden.

Maar de feitelijke situatie is wel zo dat sociale huurwoningen in onze regio al buitengewoon schaars zijn. Er is veel meer vraag dan aanbod. Bovendien gaat een aanzienlijk deel van het aanbod reeds naar bijzondere doelgroepen, zoals urgenten e.d. In de regio gaat het gemiddeld om circa 30% van de toewijzingen in de sociale huur.

Wij vinden het belangrijk dat de effecten van de voorstellen uit de Nota goed in kaart worden gebracht. Het is immers voor regulier woningzoekenden al steeds moeilijker geworden om via WoningNet een passende en betaalbare woning te vinden.

Er zijn, gelet op de schaarste, op dit vlak verantwoorde en goed uit te leggen keuzes noodzakelijk en dat vergt ingewikkelde afwegingen.

Willen wij al deze groepen fatsoenlijk blijven bedienen, dan is de urgentie des te groter om op korte termijn nieuwe locaties te ontwikkelen, met voldoende sociale huur in de programmering. Omdat een verschuiving naar de regio plaatsvindt, zijn met name daar die extra sociale huurwoningen nodig. Dit al langer knellende probleem van de locaties vraagt met voorrang om een oplossing. Daarbij kunnen ook varianten worden ontwikkeld zoals tijdelijke woonprojecten met een 'magic mix', met als voorbeeld Place2B in Utrecht. Hoe geslaagd ook, is dit tot nu toe echter slechts een druppel op de gloeiende plaat, gelet op de uitstroom van zeker 1.500 cliënten waar uw Nota over spreekt.

Verder hebben wij behoefte aan een nadere toelichting op de uitstroom zoals u dat ziet. Moet een gemeente met veel intramurale plaatsen zelf ook meer cliënten in een woning opvangen of wordt dat gespreid? Verder is het van groot belang dat indicaties worden gesteld uitsluitend op basis van de problematiek van de betreffende cliënt. Vermeden moet worden dat instellingen of gemeenten kiezen voor zelfstandig wonen vanwege de (hoge) kosten van de intramurale opvang. Terwijl dit misschien niet verantwoord is, met alle gevolgen van dien.

Gevolgen voor buurten

De leefbaarheid in een aantal wijken en buurten baart ons – ook los van uw Nota – zorgen. Wij merken dat door een samenloop van maatregelen zoals stringente inkomensgrenzen en passend toewijzen en de nog steeds voelbare effecten van de economische crisis er een eenzijdiger instroom van bewoners plaatsvindt in buurten, vooral daar waar wij veel sociale huurwoningen hebben. Eenzijdig naar inkomen, maar ook eenzijdig als het gaat om de toenemende kwetsbaarheid van bewoners vanwege sociale en psychische problematiek.

Wij constateren in complexen en straten in diverse gemeenten dat de grens van wat mogelijk is als het gaat om instroom van kwetsbare mensen zo ongeveer is bereikt. Sterker nog, voor sommige buurten zou het zelfs beter zijn om tijdelijk even geen bijzondere doelgroepen meer op te nemen. Er komt dan ook veel op deze en ook andere buurten af met de door u aangekondigde uitstroom vanuit de maatschappelijke opvang en het beschermd wonen.

Weliswaar stelt u professionele hulpverlening in het vooruitzicht, maar rekent u ook op burenhulp of mantelzorg van omwonende bewoners. Dit zal al moeilijker tot stand komen naarmate het aantal kwetsbare personen in een straat of buurt stijgt. Maar daarnaast is onze ervaring dat reguliere omwonenden niet per definitie mantelzorgers zijn, of willen zijn. Zij stellen onderling contact over het algemeen zeer op prijs, maar zij willen dat graag, ook zonder dat daarbij meteen mantelzorg wordt verwacht.

Het is dus niet alleen overlast die maakt dat bewoners in de buurt het wonen minder aantrekkelijk gaan vinden. Ook de gewenste eenvoudige dagelijkse contacten worden – uitzonderingen daargelaten – minder als steeds meer bewoners 'met een rugzakje' in de straat komen wonen. De leefbaarheid en daarmee het woongenot van omwonende huurders komt daarmee verder onder druk. Wij hebben dan ook sterk behoefte aan een gemeentelijke visie over hoe al die specifieke doelgroepen in de buurt op een fatsoenlijke wijze met en naast elkaar kunnen wonen. En met en naast de reguliere bewoners in de buurt. Wij dringen er op aan dat u bij de verdere uitwerking van de plannen met dit aspect nadrukkelijk rekening houdt.

Wij kunnen als corporaties vanuit onze rol een signalerende functie vervullen, en doen dat in de praktijk ook. Wij hebben echter lang niet altijd volledig zicht op de zorg die in een straat of buurt wordt geleverd.

De privacy wetgeving stelt daaraan immers beperkingen. Dat begrijpen wij, maar dat belemmert ons wel regelmatig om waar nodig snel en adequaat de juiste hulpinstantie in te schakelen als zich problemen zoals (woon)overlast voordoen.

Sluitende afspraken over begeleiding nodig

Uw Nota benadrukt dat voor de opvang in de wijk draagvlak van bewoners noodzakelijk is. Dat vinden wij – mede gezien onze eerdere opmerkingen – een behartigenswaardig uitgangspunt. Maar daarvoor is dan wel een sluitend stelsel van concrete afspraken over de noodzakelijke zorg en begeleiding onmisbaar, omdat anders reguliere bewoners het kind van de rekening worden. Er moeten gerichte zorgarrangementen worden geboden, bijvoorbeeld door gespecialiseerde GGZ teams, zodat maatwerk mogelijk is, afhankelijk van de problematiek van een bewoner.

Wat ons wel zorgen baart, is dat de extramuralisering van de zorg in onze ogen vaak niet parallel loopt aan de voorzieningen in de wijk. Waar men bijvoorbeeld dacht dat de buurtteams dat gat wel zouden vullen, komen de zorgpartijen daarop nu terug, door nieuwe gespecialiseerde diensten te bieden in de wijk (bijvoorbeeld de EPA proeftuinen van Altrecht in Utrecht, Woerden en Zeist). Dit om tegemoet te komen aan een toegenomen vraag naar gespecialiseerde zorg in de wijk.

Met die inhaalslag in het achterhoofd is het wat ons betreft erg belangrijk dat de (gespecialiseerde) zorgleveranciers ter plekke in de regio zijn gevestigd voordat de versnelde uitstroom zoals voorzien in uw Nota gaat plaatsvinden. Dat is vooral essentieel, omdat een deel van deze groep is aangewezen op ondersteuning van 24 uren zorg: cliënten met zware problematiek die zonder die zorg niet kunnen functioneren. Er zal met name ondersteuning moeten worden georganiseerd voor de kleinere gemeenten in de regio die deze expertise niet per definitie in huis hebben.

Verder vinden wij terugvalopties onmisbaar voor zelfstandig wonenden met wie het tijdelijk minder goed gaat. Het risico op extra problemen in de buurt is anders erg groot. Ook moet alles op alles worden gezet om bemoeizorg te leveren aan zorgmijders, personen die problemen hebben, maar die zich niet willen laten helpen.

Voorts vinden wij het belangrijk dat wij kunnen rekenen op strategische partners in de wijk. Dus ook op zorgpartijen die structureel aanwezig zijn en blijven, met medewerkers die de buurt door en door kennen. Het feit dat gemeenten jaarlijks of tenminste periodiek de zorg weer opnieuw moeten aanbesteden, vinden wij geen pluspunt. Wij pleiten voor een werkwijze waarbij continuïteit en meerjarige samenwerking wordt gewaarborgd tussen partijen die elkaar goed kennen en weten wat ze aan elkaar hebben. In dat verband waarschuwen we ook voor overhaaste invoering. De Nota noemt het jaar 2020, maar wij menen dat eerst alle randvoorwaarden voldoende moeten zijn ingevuld.

Tot slot dringen wij erop aan dat wij als corporaties - meer dan tot nu toe het geval is geweest - door u betrokken worden bij de verdere uitwerking van de voorstellen, zowel regionaal als lokaal. Het is mogelijk dat afzonderlijke corporaties zich nog tot één of meer van u wenden met specifieke aanvullingen op uw Nota.

Wij zijn altijd bereid tot een nadere toelichting op onze reactie.

Met vriendelijke groet,
Regioplatform Woningcorporaties Utrecht

Ed de Groot
voorzitter RWU